

Sofinancira
Evropska unija



EVROPSKA UNIJA

COUNCIL OF EUROPE



CONSEIL DE L'EUROPE

Sofinancira in izvaja
Svet Evrope



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Gradimo Evropo
za otroke in z otroki



POROČILO S KONKRETNIMI PRIPOROČILI ZA IMENOVANJE KOLIZIJSKEGA SKRBNIKA IN NJEGOVI NATANČNI VLOGI

(14. in 15. ukrep za poglavje 2: Največja korist otroka)

Zoran Stankić Rupnik
odvetnik
Ljubljana, 27.02.2026

Skupni projekt EU in Sveta Evrope “Zagotavljanje največje koristi otrok v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji” 23SI08

Projekt sofinancira Evropska unija prek instrumenta za tehnično podporo, izvedel pa ga je Svet Evrope v sodelovanju z Evropsko komisijo.

Vsebinska gradiv je izključna odgovornost avtorja. Stališča, izražena v tem dokumentu, nikakor ne odražajo uradnega mnenja Evropske unije ali Sveta Evrope.

VSEBINA

1. UVOD.....	3
2. POSTOPEK PRIPRAVE POROČILA.....	3
3. ANALIZA DOLOČB DRUŽINSKEGA ZAKONIKA IN ZAKONA O NEPRAVDNEM POSTOPKU, KI SE NANAŠAJO NA KOLIZIJSKGA SKRBNIKA	5
4. PRIPOROČILA ZA SPREMEBMO DOLOČB DRUŽINSKEGA ZAKONIKA IN ZAKONA O NEPRAVDNEM POSTOPKU, KI SE NANAŠAJO NA KOLIZIJSKEGA SKRBNIKA	7
4.1. Predlog rešitev glede opredelitve nalog in pooblastil kolizijskega skrbnika.....	8
4.2. Predlog rešitev glede pogojev za imenovanje kolizijskega skrbnika.....	9
5. SPREJEM PODZAKONSKIH PREDPISOV IN DOPOLNITEV ZAKONSKIH PREDPISOV ZA BOLJŠO OPREDELITEV VLOGE KOLIZIJSKIH SKRBNIKOV	10
5.1. Dopolnitev Zakona o nepravdnem postopku	10
5.2. Dopolnitev Zakona o odvetništvu	11
5.3. Pravilnik o usposabljanju kolizijskih skrbnikov	12
5.4. Pravilnik o vodenju seznama kolizijskih skrbnikov	14
6. MERILA IN POSTOPEK ZA IZBIRO IN IMENOVANJE KOLIZIJSKEGA SKRBNIKA S STRANI SODIŠČ.....	16
7. OBSEG ZASTOPANJA, ZLASTI V PRIMERU NASILJA NAD OTROKOM	17
8. JASEN IN TRAJNOSTNI MODEL FINANCIRANJA KOLIZIJSKIH SKRBNIKOV	18
9. SKLEPNO.....	19
Dodatek 1 – Seznam priporočil.....	20

1. UVOD

V Sloveniji poteka skupni projekt Evropske Unije in Sveta Evrope »Zagotavljanje največje koristi otroka v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji«. Projekt izvaja Oddelek Sveta Evrope za pravice otrok v tesnem sodelovanju z Ministrstvom za pravosodje Republike Slovenije in Evropsko komisijo oziroma njeno projektno skupino za reforme in naložbe (SG REFORM). Cilj projekta je krepitev varstva otrokovih pravic in s tem polna uresničitev načela največje koristi otroka v civilnih sodnih postopkih.

V okviru projekta je bila sprejeta Strategija za zagotavljanje največje koristi otroka v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji (Strategija) kot vizija otroku prijaznega in na otroka osredotočenega civilnega sodnega sistema za naslednjih pet let (2025 – 2030). Del Strategije je Akcijski načrt, ki določa konkretne ukrepe za njeno izvajanje, spremljanje in vrednotenje. Drugo poglavje se nanaša na največjo korist otroka. Nacionalni akcijski načrt k tej Strategiji določa konkretne dejavnosti za pripravo standardiziranega nacionalnega protokola za postopke ugotavljanja največje koristi otroka, ki ga bodo dosledno uporabljali strokovnjaki, med katere spadajo tudi odvetniki in kolizijski skrbniki, ki zastopajo otroke v civilnih sodnih postopkih.

V točkah 14 in 15 Akcijskega načrta sta v zvezi z največjo koristjo otrok v civilnih sodnih postopkih predvidena naslednja ukrepa:

- Podrobneje ugotoviti pogoje za imenovanje kolizijskega skrbnika ter natančno opredeliti vlogo in obseg pooblastil, v okviru katerih kolizijski skrbnik zastopa otroka in skrbi za varstvo otrokove največje koristi v Družinskem zakoniku (v nadaljevanju DZ) ali Zakonu o nepravdnem postopku (v nadaljevanju ZNP-1).
- Sprejeti ustrezne podzakonske akte, ki določajo, kdo je lahko imenovan za kolizijskega skrbnika in katere pogoje mora izpolnjevati. Določiti pravila o tem, kako sodišče določi, kdo bo v določenem postopku imenovan za kolizijskega skrbnika, in kako se postopek imenovanja izvede. Opredeliti način financiranja kolizijskih skrbnikov.

2. POSTOPEK PRIPRAVE POROČILA

Postopek priprave je vseboval:

- preučitev domače sodne prakse
- preučitev nacionalne zakonodaje
- pregled ureditve v Italiji in na Hrvaškem
- pogovor z odvetniki, ki so pogosto postavljeni za kolizijske skrbnike
- kratka anketa posredovana sodnikom Okrožnega sodišča v Ljubljani, Oddelka za družinsko sodstvo

Praksa na Hrvaškem je podobna kot v Sloveniji, kjer je najpogostejše za kolizijskega skrbnika imenovan pravnik oziroma odvetnik.

V Italiji je institut kolizijskega skrbnika urejen nekoliko drugačen. Usposabljanje in seznam odvetnikov usposobljenih za kolizijske skrbnike vodi odvetniška zbornica oziroma regijske zbornice odvetnikov.

Kolizijski skrbnik je praviloma lahko odvetnik z ustreznimi dodatnimi znanji s področja družinskega prava in razvoja otroka. Glede na sodne postopke je dobro, da je kolizijski skrbnik odvetnik, ker ima vsa potrebna pravna znanja za zastopanje največje koristi otroka v postopku.

Ureditev pogojev za imenovanje kolizijskega skrbnika, opredelitev njegovih nalog in pooblastil se lahko primerja z ureditvijo kolizijskega skrbnika v Italiji. V Italiji ga imenujejo

posebni skrbnik mladoletnika, ki je odvetnik vpisan v poseben seznam posebnih skrbnikov mladoletnika, ki ga je določil svet njegove odvetniške zbornice, in ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- je vpisan v imenik odvetnikov najmanj pet let;
- ni bil deležen disciplinskih sankcij, hujših od opozorila;
- je v obdobju pred zahtevo za vpis na seznam redno izpolnjevali obveznosti usposabljanja;
- ima pridobljene in z listinami dokazane izkušnje na področju družinskega in mladoletniškega prava;
- se je udeležili posebnih tečajev usposabljanja in stalnih tečajev osvežitve znanja na področju družinskega ali mladoletniškega prava.

Posebni skrbnik mladoletnika je med opravljanjem svoje naloge poklican, da se ukvarja z mladoletnikom zato:

- da bi ga spoznal;
- poslušal;
- da bi ga vprašal za njegovo stališče glede sojenja, v katerega je vpleten, seveda pod pogojem, da je otrok sposoben podati izjavo in da razume posledice le te.

Kolizijskega skrbnika oziroma posebnega skrbnika mladoletnika sodišče v Italiji imenuje v primerih:

- ko starša skupaj ali tisti od njiju, ki izvaja izključno starševsko odgovornost, ne more ali noče opraviti enega ali več dejanj v interesu otroka, ki presegajo običajno upravljanje;
- na zahtevo otroka samega;
- na zahtevo državnega tožilca ali enega od sorodnikov, ki ima za to interes, kolizijskega skrbnika imenuje otroku po zaslišanju staršev in ga pooblasti za opravljanje takih dejanj.

Imenovanje kolizijskega skrbnika je obvezno v skladu s 473. členom Zakonika o civilnem postopku Republike Italije, kadar:

- je javni tožilec zahteval odvzem starševske odgovornosti za oba starša;
- je eden od staršev zahteval odvzem starševske odgovornosti drugemu;
- ko gre za ukrepe iz 403. člena Civilnega zakonika Republike Italije, kadar je mladoletnik moralno ali materialno ogrožen ali je v družinskem okolju izpostavljen resni škodi ali nevarnosti za svojo psihično ali telesno varnost, zaradi česar javni organi posredujejo tako, da mu zagotovijo varno namestitev;
- gre za namestitev mladoletnika, ki je začasno prikrajšan za ustrezno družinsko okolje;
- se med postopkom pojavi situacija, ki je v prid mladoletniku in preprečuje ustrezno zastopanje obeh staršev v postopku;
- mladoletnik, ki je dopolnil 14 let, to izrecno zahteva;
- sodnik ob tehtnih razlogih meni, da starši niso primerni za zastopanje interesov mladoletnika.

Glede na naloge, ki jih opravlja kolizijski skrbnik v civilnih sodnih postopkih v Sloveniji, je za imenovanje kolizijskega skrbnika najbolj primeren odvetnik. Ker je za učinkovito zastopanje otroka v sodnem postopku potrebno pravno znanje, v praksi sodišče imenuje za kolizijskega skrbnika odvetnika. Odvetniki, ki so pogosto imenovani za kolizijske skrbnike, so povedali, da se sodišče odloči za tistega odvetnika, za katerega ve, da ima poleg znanj s področja družinskega prava tudi druge osebnostne lastnosti in znanja, ki so potrebna za delo kolizijskega skrbnika. Običajno se sodniki odločijo glede na izkušnje, ki so jih že imeli z določenim

odvetnikom ali na podlagi informacij, ki jih glede kolizijskih skrbnikov dobijo od drugih sodnikov. Pogosto tudi center za socialno delo v predlogu za imenovanje kolizijskega skrbnika predlaga določenega odvetnika. So tudi primeri, ko se oba starša strinjata z imenovanjem kolizijskega skrbnika otroku in sta njuna pooblaščenca predlagala katerega odvetnika naj sodišče imenuje za kolizijskega skrbnika. Odvetniki, ki so pogosto imenovani za kolizijskega skrbnika, želijo, da bi obstajalo posebno usposabljanje za kolizijske skrbnike, želijo si dodatnih znanj s tega področja, da bi obstajal poseben seznam kolizijskih skrbnikov in da bi bilo za njihovo delo posebej urejena nagrada v Odvetniški tarifi. Nujno je treba bolj natančno določiti naloge in pooblastila kolizijskega skrbnika.

Iz odgovorov sodnikov v anketi je zaključiti, da so njihove izkušnje pri imenovanju kolizijskih skrbnikov dobre in da ti ustrezno poskrbijo za varstvo koristi otrok v postopku. Po njihovem mnenju morajo kolizijski skrbniki razumeti naravo nepravdnega postopka, razumeti pomen varovanja koristi otroka v nepravdnem postopku, zasledovati korist otroka, poznati njegove razvojne potrebe in znati morajo navezati stik z otrokom. Pomembne so tudi osebne lastnosti odvetnika. Sodniki se pri izbiri kolizijskega skrbnika zanašajo na svoje izkušnje, ki jih imajo z odvetniki iz drugih postopkov, na primer, ko so prepoznali, da odvetnik v postopku, v katerem zastopa enega od staršev, daje prednost koristim otrok pred željo stranke. Kolizijske skrbnike sodniki imenujejo iz vrst odvetnikov. Imenujejo jih praviloma v postopkih za izrek ukrepa trajnejšega značaja, še posebej, če gre za ukrep odvzema otroka ali odvzema starševske skrbi, ko je med staršema prisotno visoko konfliktno razmerje, ko se stiki otroka z enim od staršev ne izvajajo že dalj časa oziroma če gre za ukrep omejitve ali odvzema pravice do stikov, in kadar je jasno, da starši kot zakoniti zastopniki ne bodo ustrezno zastopali otrokovih koristi v postopku.

Kolizijski skrbniki opažajo, da se sodišča sedaj pogosteje odločajo za imenovanje kolizijskega skrbnika in da so nekateri kolizijski skrbniki že skoraj preobremenjeni s tem delom, zato je nujno, da bodo sodišča imela na razpolago seznam odvetnikov, ki so usposobljeni za delo kolizijskega skrbnika in ne bodo imeli težav pri njihovem imenovanju. Kolizijski skrbniki so opozorili tudi na težave, ki se pojavljajo glede priznavanja stroškov za opravljeno delo. Kolizijski skrbniki so pogosto postavljeni šele med postopkom in tako v študij dobijo zelo obsežene spise. Za študij spisa porabijo več ur, sodišče pa jim običajno tega stroška ne prizna. Predlagajo, da bi morala biti v Odvetniški tarifi posebej opredeljena storitev razgovora z otrokom. Za razgovor so potrebne obsežne priprave in tudi sam razgovor je potrebno drugače nagraditi, kot je to zgolj poraba časa. Kolizijski skrbniki se zavzemajo tudi za supervizijo, ker se pri svojem delu soočajo s težkimi družinskimi situacijami, ki so lahko tudi za njih obremenjujoče.

3. ANALIZA DOLOČB DRUŽINSKEGA ZAKONIKA IN ZAKONA O NEPRAVDNEM POSTOPKU, KI SE NANAŠAJO NA KOLIZIJSKGA SKRBNIKA

V zvezi s kolizijskim skrbnikom se v DZ nanašata samo dve določbi.

Člen 268 DZ določa, da ob pogojih, ki jih določa DZ, sme v primerih iz 267. člena tega zakonika imenovati skrbnika tudi organ, pred katerim poteka postopek. Ta organ mora o tem takoj obvestiti center za socialno delo. Center za socialno delo ima do tega skrbnika enake pravice kakor do skrbnika, ki bi ga imenoval sam. Ta člen določa, da lahko kolizijskega skrbnika imenuje sodišče in da mora o tem obvestiti center za socialno delo.

Člen 269 DZ določa, da center za socialno delo ali sodišče imenuje kolizijskega skrbnika otroku, nad katerim izvajajo starševsko skrb starši, če so si njihove koristi v navzkrižju. Če so si koristi otrok, nad katerimi ima starševsko skrb ista oseba, ali koristi oseb, ki imajo istega

skrbnika, v navzkrižju, center za socialno delo ali sodišče vsakemu izmed njih imenuje kolizijskega skrbnika.

Kot razlog za imenovanje kolizijskega skrbnika je navedeno le navzkrižje interesov med otrokom in njegovim skrbnikom. Ni pa navedeno bolj določno, kdaj gre za navzkrižje interesov, ko bi moralo sodišče otroku imenovati kolizijskega skrbnika. Sodišče v praksi imenuje kolizijskega skrbnika v naslednjih primerih:

- V postopku za varstvo in vzgojo mladoletnega otroka, če sodišče ugotovi, da starša ne ravnata v otrokovo korist, da je njun konflikt tako velik, da ogroža otroka, sodišče samo pa, kljub sodelovanju centra za socialno delo in izvedenca, ne more zavarovati koristi otroka, zato lahko otroku postavi kolizijskega skrbnika.

Pri tem je poudariti, da bi kolizijskega skrbnika moralo sodišče imenovati otroku tudi v primeru, kadar gre za nasilno razmerje med staršema in le v primeru, ko je njun konflikt tako velik, da ogroža otroka. Otroka zelo ogroža tudi nasilno razmerje staršev, zlasti, ko je priča temu nasilju ali ko je tudi sam neposredna žrtev nasilja.

- V očetovskih sporih, v katerih je tudi otrok udeleženec postopka. Tu ni dvoma o nasprotju interesov, zato sodišče otroku vedno postavi kolizijskega skrbnika, če otrok še ni dopolnil 15 let.
- V primerih, ko starša soglašata z namestitvijo otroka v zavod, otrok pa ne, se zaradi nasprotja interesov postavi kolizijskega skrbnika, kar pa v praksi ne velja za vsa sodišča. V zakonu bi moralo biti navedeno, da se v takih primerih otroku vedno postavi kolizijskega skrbnika.

Sodišče bi moralo vsakemu otroku, ki je izločen iz družine, postaviti kolizijskega skrbnika, torej vedno, ko gre za njegovo namestitev v strokovni center, k rejnikom ali sorodniku.

Glede kolizijskega skrbnika ima ZNP-1 samo eno določilo, in sicer v 5. odstavku 45. člena določa, če si interesi otroka in njegovega zakonitega zastopnika nasprotujejo, sodišče otroku postavi kolizijskega skrbnika. Opozoriti je, da je iz sodne prakse razvidno, kdaj sodišča štejejo, da gre primere, ko si interesi otroka in njegovega zakonitega zastopnika nasprotujejo. Zato prihaja do različnih praks sodišč glede imenovanja kolizijskih skrbnikov.

Iz sodne prakse izhaja, da sodišče imenuje kolizijskega skrbnika:

- otroku, nad katerim izvajajo starševsko skrb starši, če so si njihove koristi v navzkrižju, gre za navzkrižje koristi med starši in otrokom;
- ko je vzbujen dvom, da starši zmorejo v postopku varovati ne le svoje interese, ampak predvsem in najprej koristi otrok;
- ker starša ne zmoreta ustrezno poskrbeti za koristi otroka, otrokove pravice in koristi v postopku;
- zaradi intenzivnosti konflikta med staršema, zaradi česar nista sposobna ustrezno poskrbeti za koristi otroka;
- če je ustrezno varovanje otrokovih koristi in polno uresničenje njegove pravice biti slišan, glede na ravnanje staršev, ki so v navzkrižju z interesi otroka, vprašljivo in
- ko gre za izredno kompleksno družinsko situacijo, kjer so si koristi staršev v navzkrižju, prav tako so si v navzkrižju interesi otrok in njegovih staršev.

Omenjene zakonske določbe DZ in ZNP-1 ne določajo sistema imenovanja kolizijskega skrbnika, pogoje za uvrstitev odvetnikov na seznam kolizijskih skrbnikov, usposabljanje

kolizijskih skrbnikov ter njihove naloge in pooblastila.

Ker naloge in pooblastila kolizijskega skrbnika niso določene, se kolizijski skrbnik pri svojem delu ravna po svojem prepričanju in z znanjem in izkušnjami, ki jih ima, ter na ta način poskuša delovati v največjo korist otroka, čeprav za to ni posebej usposobljen.

Kljub temu, da ni nobenih navodil ali protokolov glede nalog kolizijskega skrbnika, kolizijski skrbnik običajno po prejemu kopije sodnega spisa skrbno in v celoti preuči spis. Včasih mora pričeti s svojim delom še preden se spozna z vsebino spisa, kot na primer, ko je prisoten pri izvajanju stikov, ko se ti izvajajo ob prisotnosti tretje osebe iz razloga varovanja koristi otroka. Ko prouči spis se glede na podatke v spisu odloči ali bo opravil razgovor z otrokom. V kolikor opravi razgovor z otrokom, poskuša z njim vzpostaviti zaupen odnos. Če je potrebno, otroku nudi pomoč in sodeluje na multidisciplinarnih timih na centru za socialno delo. Otroka obišče na njegovem domu, v strokovnem centru, kriznem centru, pri rejnikih in v bolnišnici. O vsem tem napiše poročilo za sodišče, pogosto poda tudi svoje mnenje. Če je potrebno, pridobi podatke od centra za socialno delo. Kolizijski skrbnik zastopa otroka na obravnavah na sodišču, podaja trditve in dokaze in opravlja vsa procesna dejanja. Z otrokom, ki je v tujini, vzpostavi povezavo po telefonu ali video povezavi. Daje mnenje na izvedenska mnenja in mnenja centra za socialno delo. Vse pogosteje je prisoten pri izvajanju stikov, vendar ne gre za stike pod nadzorom, ki jih lahko izvajajo le za to strokovno usposobljeni strokovni delavci centrov za socialno delo. Gre za primere, ko se stiki ne morejo več izvajati pod nadzorom, ko nadzor ni potreben ali v kolikor otrok odklanja stike pod nadzorom na centru za socialno delo, vendar pa ni tretje osebe, ki bi bila, zaradi varovanja koristi otroka, prisotna na stiku.

Da bi bili vsi otroci deležni strokovnega in enakega zastopanja s strani kolizijskega skrbnika, bi morale biti naloge in pooblastila kolizijskega skrbnika določene v DZ.

4. PRIPOROČILA ZA SPREMEMBO DOLOČB DRUŽINSKEGA ZAKONIKA IN ZAKONA O NEPRAVDNEM POSTOPKU, KI SE NANAŠAJO NA KOLIZIJSKEGA SKRBNIKA

Potrebne so spremembe DZ in ZNP-1 ter sprejem ustreznega podzakonskega predpisa, kar bo jasno opredelilo usposabljanje kolizijskih skrbnikov, pogoje za njihovo imenovanje, razloge za njihovo razrešitev in obseg njihovih nalog in pooblastil. Sprejeti je treba standarde za usposabljanje kolizijskih skrbnikov in zagotoviti, da bodo imeli potrebno znanje in izkušnje za delo z otroki ter na podlagi tega oblikovati seznam odvetnikov, ki so usposobljeni za delo kolizijskega skrbnika, kar bo sodiščem omogočilo lažje imenovanje le-teh.

1. priporočilo:

Priporočljivo je spremeniti **Družinski zakonik** ter **Zakon o nepravdnem postopku**, prav tako pa sprejeti ustrezne podzakonske akte, ki bodo jasno opredelili usposabljanje kolizijskih skrbnikov, pogoje za njihovo imenovanje, razloge za njihovo razrešitev ter obseg njihovih nalog in pooblastil.

Nadalje se priporoča sprejetje standardov za usposabljanje kolizijskih skrbnikov, da se zagotovi, da imajo potrebno znanje in izkušnje za delo z otroki, ter na tej podlagi oblikovanje seznama odvetnikov, usposobljenih za opravljanje nalog kolizijskega skrbnika, kar bo sodiščem olajšalo njihovo imenovanje.

Predlagane rešitve za uresničitev teh priporočil so predstavljene v naslednjih podpoglavjih (4.1 in 4.2).

V DZ bi morale biti bolj natančno opredeljene naloge in pooblastila kolizijskega skrbnika in razlogi, kdaj se ga imenuje. Kolizijski skrbnik je sedaj postavljen otroku samo v konkretnem družinskem postopku, vendar koristi otrok zahtevajo, da se zastopanje otroka razširi še na postopke po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (v nadaljevanju ZPND), če je otrok žrtev družinskega nasilja, in kadar je otrok v postopku kot žrtev ali priča kaznivega dejanja, vzporedno s kazenskim postopkom pa teče tudi družinski postopek. Potrebne so tudi spremembe Zakona o kazenskem postopku (v nadaljevanju ZKP-1) glede pooblaščenca otroka, ki je priča ali žrtev kaznivega dejanja, ko je po ZKP- 1 določeno zastopanje otroka po pooblaščenca. Zaradi največje koristi otroka je pomembno, da kolizijski skrbnik zastopa otroka tudi v drugih družinskih postopkih, ki vzporedno tečejo s postopkom, v katerem je bil imenovan, kot je na primer postopek glede stikov otroka s starimi starši, postopek za nadomestitev soglasja enega od staršev in drugi postopki po DZ.

V DZ ali ZNP-1 ni določeno, kdaj se kolizijskega skrbnika lahko razreši. Sedaj to iz upravičenih razlogov lahko zahteva sodišče, sam kolizijski skrbnik in center za socialno delo. Vprašanje je, če lahko zahtevajo razrešitev drugi udeleženci v postopku, to je starša oziroma skrbnika otroka, ker oni tudi nimajo pravice imenovati kolizijskega skrbnika. Praksa sodišča glede tega ni enotna. Nekatera sodišča zavrnejo zahtevo kot neutemeljeno, nekatera pa zahtevo zavrnejo, ker starša kot udeleženca nimata pravice do vložitve predloga ali zahteve za razrešitev kolizijskega skrbnika. Menim, da kolizijskega skrbnika lahko razreši le sodišče, ki ga je imenovalo, predlog lahko poda tudi center za socialno delo, ostali udeleženci pa imajo pravico opozarjati sodišče na nepravilno ravnanje kolizijskega skrbnika. Vsekakor je potrebno določiti razloge za razrešitev kolizijskega skrbnika, predvsem, če svojega dela ne opravlja strokovno in če krši Kodeks odvetniške etike.

4.1. Predlog rešitev glede opredelitve nalog in pooblastil kolizijskega skrbnika

Iz pregledanih sklepov o imenovanju kolizijskega skrbnika izhaja, da sodišče s sklepom ne določi konkretnih nalog in pooblastil kolizijskega skrbnika. Običajno je zapisano, da varuje otrokove pravice v postopku in ga zastopa, da prouči spis, se z otrokom pogovori, poda morebitne pripombe na izvedensko mnenje, odgovori na predlog ali da je prisoten ob izvajanju stikov.

Naloge in pooblastila kolizijskega skrbnika se lahko natančne opredelijo samo v DZ. Predlog rešitve je, da se v DZ doda 269. a člen, ki bi se glasil:

269. a člen

(naloge in pooblastila kolizijskega skrbnika)

(1) Naloga kolizijskega skrbnika je zastopanje pravic in interesov otroka v postopku, v katerem je imenovan, skrb za otrokove procesne pravice v postopku, podajanje trditev, vlaganje predlogov v zvezi z varstvom pravic otroka, predlogov za izdajo začasne odredbe, pravnih sredstev, predlaganje dokazov in izrekanje o procesnem gradivu.

(2) Kolizijski skrbnik otroka v skladu z njegovo starostjo in zrelostjo na njemu primeren način seznanjen s postopkom in pomenom posameznih procesnih dejanj ter poskrbi, da se v postopku sliši njegov glas. Kadar gre za otroke, ki niso sposobni razumeti pomena in posledic svojih izjav, kadar ne razumejo postopka, mora kolizijski skrbnik glede vprašanja o katerih se odloča v postopku, oceniti, kakšna odločitev bi bila otroku v največjo korist.

(3) V primeru, če je izvajanje stikov otroka z enim od staršev ali skrbnikom ob prisotnosti odrasle osebe otroku v korist, je ta odrasla oseba na podlagi sklepa sodišča lahko začasno kolizijski skrbnik.

(4) Če je otrok žrtev nasilja v družini in mu je že imenovan kolizijski skrbnik, se postopek po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini lahko začne tudi na predlog kolizijskega skrbnika, ki bo otroka v postopku po Zakonu o preprečevanju nasilja v družini tudi zastopal.

(5) Kolizijski skrbnik lahko zastopa otroka tudi v kazenskem postopku, ki teče zaradi kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost iz XIX. poglavja, kaznivih dejanj zoper zakonsko zvezo, družino in otroke iz XXI. poglavja Kazenskega zakonika, kaznivega dejanja spravljanja v suženjsko razmerje po 112. členu in kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po 113. členu Kazenskega zakonika, ko mora imeti mladoletni oškodovanec ves čas od uvedbe kazenskega postopka dalje pooblaščenca, ki skrbi za njegove pravice, še posebej v zvezi z zaščito njegove integritete med zaslišanjem in uveljavljanjem premoženjskopравnega zahtevka, prav tako kadar je zaslišan v predkazenskem postopku. Mladoletnemu oškodovancu, ki pooblaščenca še nima, postavi sodišče za pooblaščenca kolizijskega skrbnika, ki je bil otroku imenovan v družinskem postopku.

4.2. Predlog rešitev glede pogojev za imenovanje kolizijskega skrbnika

Ker kolizijskega skrbnika s sklepom imenuje sodišče, lahko ZNP-1 določa pogoje za imenovanje kolizijskega skrbnika. Predlog rešitve je, da se za 5. odstavkom 45. člena ZNP-1 doda nov odstavek z vsebino:

“Za kolizijskega skrbnika je lahko postavljen odvetnik, ki je opravil osnovno in redno usposabljanje za kolizijskega skrbnika.“

Za dobro in učinkovito varovanje največje koristi otrok v civilnem postopku je nujno potrebno usposabljanje kolizijskih skrbnikov, kar so ugotovili tako sodniki, kot odvetniki, ki so pogosto imenovani za kolizijske skrbnike. Predlog rešitve je, da bi za usposabljanje odvetnikov bila pristojna Odvetniška zbornica Slovenije, zato bi moralo biti to usposabljanje urejeno v Zakonu o odvetništvu, in sicer bi moral ta zakon v zvezi s tem vsebovati sledeče določbe:

(usposabljanje odvetnikov za kolizijske skrbnike)

- (1) Za osnovno in redno usposabljanje odvetnikov, ki opravljajo delo kolizijskega skrbnika, je pristojna Odvetniška zbornica Slovenije.
- (2) Odvetniška zbornica Slovenije vodi in objavi seznam odvetnikov, ki so strokovno usposobljeni za delo kolizijskega skrbnika.
- (3) Program in način izvedbe osnovnega in rednega usposabljanja kolizijskih skrbnikov določi s posebnim pravilnikom Odvetniška zbornica Slovenije.

Zaradi zgoraj predlagane zakonske obveze usposabljanja kolizijskih skrbnikov, bi moral Zakon o odvetništvu vsebovati člen z naslednjo vsebino:

(seznam in usposabljanje kolizijskih skrbnikov)

- (1) Odvetniška zbornica Slovenije vodi in objavi seznam odvetnikov, ki so strokovno usposobljeni za imenovanje za kolizijskega skrbnika. Nanj uvrsti odvetnike, ki izpolnjujejo pogoje in ki so opravili osnovno usposabljanje na podlagi Pravilnika o programu in načinu izvedbe osnovnega in rednega usposabljanja za kolizijske skrbnike v družinskih postopkih.
- (2) Program in način izvedbe osnovnega in rednega usposabljanja iz prvega odstavka tega člena s posebnim pravilnikom določi Odvetniška zbornica Slovenije.

Kolizijski skrbniki morajo imeti pravno znanje, zato sodišče v družinskih postopkih praviloma

za kolizijskega skrbnika imenuje odvetnika. Zato je treba usposabljanje in vodenje seznama odvetnikov, ki lahko opravljajo delo kolizijskega skrbnika, zaupati Odvetniški zbornici Slovenije. Odvetniška zbornica bo vodila izobraževanje in usposabljanje odvetnikov za delo kolizijskega skrbnika, določila pogoje za vpis v seznam kolizijskih skrbnikov, spremljala, če ves čas izpolnjujejo pogoje za delo kolizijskega skrbnika, ažurno vodila seznam le teh in jih tudi razreševala. Podobno kot v Italiji, bi za vse to morala poskrbeti Odvetniška zbornica Slovenije.

Na ta način bi bilo urejeno obvezno usposabljanje za kolizijske skrbnike, način usposabljanja in izvajalec usposabljanja bi bila Odvetniška zbornica Slovenije. Določeni bi bili pogoji, ki jih morajo izpolnjevati odvetniki, da lahko opravljajo delo kolizijskega skrbnika, in razlogi za izbris oziroma razrešitev kolizijskih skrbnikov s seznama.

5. SPREJEM PODZAKONSKIH PREDPISOV IN DOPOLNITEV ZAKONSKIH PREDPISOV ZA BOLJŠO OPREDELITEV VLOGE KOLIZIJSKIH SKRBNIKOV

2. priporočilo:

Usposabljanje odvetnikov za opravljanje nalog kolizijskih skrbnikov bi moralo biti v pristojnosti Odvetniške zbornice Slovenije, zato bi moral Zakon o odvetništvu urejati osnovno in redno usposabljanje, program usposabljanja, način vodenja seznama odvetnikov, usposobljenih za opravljanje nalog kolizijskega skrbnika, ter razloge za izbris s seznama.

Odvetniška zbornica Slovenije bi morala sprejeti Pravila o programu in načinu izvajanja osnovnega in rednega usposabljanja odvetnikov za kolizijske skrbnike ter Pravila o pogojih za vpis, razlogih za razrešitev in načinu vodenja seznama odvetnikov, ki opravljajo naloge kolizijskih skrbnikov.

Zaradi varovanja največje koristi otrok se priporoča, da se čim prej oblikuje seznam kolizijskih skrbnikov, ki so posebej usposobljeni za to delo.

Predlagane rešitve za uresničitev tega priporočila so predstavljene v naslednjih podpoglavjih (5.1, 5.2, 5.3 in 5.4).

5.1. Dopolnitev Zakona o nepravdnem postopku

V kolikor gre za imenovanje odvetnika za kolizijskega skrbnika je predlog rešitve dopolnitev določbe 45. člena ZNP-1, in sicer, da v kolikor bi za kolizijskega skrbnika sodišče imenovalo odvetnika, mora imenovati odvetnika s seznama za to posebej usposobljenih odvetnikov, ki ga vodi Odvetniška zbornica Slovenije.

Sedanja določba 45. člena ZNP-1 se glasi:

45. člen (opravljanje procesnih dejanj)

- (1) Sodišče dovoli, da udeleženec, ki je odrasla oseba, postavljena pod skrbništvo, zaradi uveljavitve svojih pravic ali pravnih interesov sam opravi posamezna procesna dejanja, če oceni, da je sposoben razumeti pomen in pravne posledice takih dejanj.
- (2) Sodišče otroku, ki je dopolnil 15 let ter je sposoben razumeti pomen in pravne posledice svojih dejanj, omogoči, da kot udeleženec v postopku samostojno opravlja procesna dejanja.
- (3) Zakoniti zastopnik otroka iz prejšnjega odstavka sme dejanja v postopku opravljati le,

- dokler otrok ne izjavi, da bo samostojno opravljaj procesna dejanja.
- (4) Otroka, ki še ni star 15 let oziroma za katerega sodišče presodi, da ni sposoben razumeti pomena in pravnih posledic svojih dejanj, zastopa zakoniti zastopnik.
 - (5) Če si interesi otroka in njegovega zakonitega zastopnika nasprotujejo, sodišče otroku postavi kolizijskega skrbnika.
 - (6) Sodišče lahko zahteva mnenje centra za socialno delo o tem, katero osebo naj imenuje za kolizijskega skrbnika.

Za uresničitev predloga rešitve je treba dopolniti 5. odstavek 45. člena ZNP-1, tako da bi se na koncu brisala pika in bi se obstoječemu besedilu dodalo besedilo:

»in v kolikor bi za kolizijskega skrbnika imenovalo odvetnika, mora imenovati odvetnika s seznama za to posebej usposobljenih odvetnikov, ki ga vodi Odvetniška zbornica Slovenije.«

5.2. Dopolnitev Zakona o odvetništvu

Izhajajoč iz tega, da skoraj vedno sodišče za kolizijskega skrbnika imenuje odvetnika, je predlagana rešitev tudi v zakonskih določbah, ki bi to urejale v Zakonu o odvetništvu.

Odvetnik, ki želi opravljati delo kolizijskega skrbnika mora biti določen čas vpisan v imenik odvetnikov, predlagana rešitev je najmanj eno leto. Ker gre za delo z otroki, bi bil pogoj tudi, da odvetnik ni bil pravnomočno disciplinsko kaznovan in da nima odprtega disciplinskega postopka na Odvetniški zbornici Slovenije, prav tako ne sme biti kazensko obsojen in ne sme biti v kazenskem postopku.

Predlagana rešitev je, da mora Zakon o odvetništvu vsebovati določbe glede vodenja seznama kolizijskih skrbnikov, pogojev za vpis na ta seznam in pogoje za izbris s tega seznama.

V Zakonu o odvetništvu bi morale zato biti določeno naslednje:

a)

(vodenje seznama kolizijskih skrbnikov)

Odvetniška zbornica Slovenije vodi poseben seznam odvetnikov, ki so usposobljeni za delo kolizijskega skrbnika v skladu s Pravilnikom o programu in načinu izvedbe osnovnega in rednega usposabljanja za kolizijske skrbnike v družinskih postopkih, ki ga sprejme Odvetniška zbornica Slovenije.

b)

(pogoji za vpis na seznam kolizijskih skrbnikov)

- (1) Na seznam kolizijskih skrbnikov so lahko vpisani odvetniki, ki so uspešno zaključili osnovno usposabljanje v skladu s Programom in načinom izvedbe osnovnega in rednega usposabljanja za kolizijske skrbnike v družinskih postopkih, ki ga organizira Odvetniška zbornica Slovenije.
- (2) Za vpis in za ohranitev vpisa na seznamu kolizijskih skrbnikov je potrebno:
 - da je odvetnik najmanj eno leto vpisan v imenik odvetnikov;
 - da mu ni odvzeta starševska skrb;
 - da ni bil pravnomočno disciplinsko kaznovan in da nima odprtega disciplinskega postopka na Odvetniški zbornici Slovenije;

- da ni bil pravnomočno obsojen zaradi naklepne kaznivega dejanja;
- da zoper njega ni bila vložena pravnomočna obtožnica zaradi naklepne kaznivega dejanja, ki se preganja po uradni dolžnosti;
- da ima opravljeno osnovno usposabljanje in da vsako leto opravi redno usposabljanje v skladu s Pravilnikom o programu in načinu izvedbe osnovnega in rednega usposabljanja za kolizijske skrbnike v družinskih postopkih in
- da ni drugih zadržkov, ki bi vzbujali dvom, da ne bo deloval v največjo korist otrok.

c)

(pogoji za izbris s seznama kolizijskih skrbnikov)

(1) Odvetnika se izbriše s seznama;

- če ne izpolnjuje več pogojev za vpis na seznam kolizijskih skrbnikov v skladu s tem pravilnikom ali
- če to sam zahteva.

(2) Odvetniška zbornica Slovenije lahko na predlog zainteresirane osebe ali predsednika zbornice po opravljenem zaslišanju kolizijskega skrbnika in v skladu z določbami Zakona o odvetništvu, ki se nanašajo na disciplinske organe, odloči o njegovem izbrisu s seznama, če:

- neredno in nevestno opravlja naloge kolizijskega skrbnika,
- je huje kršil Odvetniški kodeks in
- je brez upravičenega razloga zavrnil dve imenovanji za kolizijskega skrbnika v enem koledarskem letu.

5.3. Pravilnik o usposabljanju kolizijskih skrbnikov

Za boljšo opredelitev vloge kolizijskega skrbnika, bi Odvetniška zbornica Slovenije sprejela naslednji pravilnik:

Na podlagi 6. odstavka 45. člena Zakona o nepravdnem postopku Odvetniška zbornica Slovenije sprejema

**PRAVILNIK
o programu in načinu izvedbe osnovnega in rednega usposabljanja za kolizijske
skrbnike v družinskih postopkih**

I. SPLOŠNE DOLOČBE

**1. člen
(vsebina)**

Ta pravilnik določa program in način izvedbe osnovnega in rednega usposabljanja (v nadaljnjem besedilu: usposabljanje) za odvetnike, ki jih sodišče postavi za kolizijske skrbnike.

**2. člen
(namen strokovnega usposabljanja)**

Namen strokovnega usposabljanja je, da kolizijski skrbniki pridobijo poglobljena, dodatna in specializirana znanja glede razumevanja največje koristi otroka, znanja s področja razvojnih potreb otrok glede na njihovo starost, glede ustreznih tehnik opravljanja razgovora z otrokom, kako vpliva razhod staršev na otroka v različnih starostnih obdobjih otroka in kaj otroci najbolj

potrebujejo ob razhodu staršev. Pomembno je, da se seznanijo z napredkom znanosti na področju obravnavanja otrok v civilnih postopkih, otroške psihologije in sporazumevanja v jeziku, ki je prilagojen otroku.

II. IZVAJALEC STROKOVNEGA USPOSABLJANJA IN VSEBINA PROGRAMOV STROKOVNEGA USPOSABLJANJA

3. člen (izvajalec strokovnega usposabljanja)

- (1) Izvajalec strokovnega usposabljanja je Odvetniška zbornica Slovenije v skladu s statutom in svojimi notranjimi organizacijskimi pravili.
- (2) Izvajalec strokovnega usposabljanja zagotavlja strokovno usposabljanje glede na izkazane potrebe. Redno usposabljanje se izvaja najmanj enkrat letno.

4. člen (program osnovnega usposabljanja)

Program osnovnega usposabljanja za uresničitev namena iz 2. člena tega pravilnika obsega zlasti naslednje vsebine:

1. razumevanje načela največje koristi otroka;
2. razumevanje razvojnih potreb otrok glede na njihovo starost;
3. tehnike razgovora z otrokom;
4. kako razhod staršev vpliva na otroke v različnih starostnih obdobjih otroka;
5. kaj otroci najbolj potrebujejo ob razhodu staršev;
6. kakšne so naloge in pooblastila kolizijskega skrbnika.

5. člen (program rednega usposabljanja)

Program rednega usposabljanja se oblikuje tako, da zagotavlja pridobivanje poglobljenih znanj, osveževanje znanja in seznanjanje z napredkom znanosti in spoznanj v okviru vsebin iz prejšnjega člena.

III. TRAJANJE IN NAČIN IZVEDBE STROKOVNEGA USPOSABLJANJA

6. člen (trajanje strokovnega usposabljanja)

- (1) Osnovno usposabljanje traja najmanj 26 pedagoških ur, in sicer:
 1. razumevanje načela največje koristi otroka – 3 pedagoške ure;
 2. razumevanje razvojnih potreb otrok glede na njihovo starost – 6 pedagoških ur;
 3. tehnike razgovora z otrokom – 5 pedagoških ur;
 4. kako razhod staršev vpliva na otroke v različnih starostnih obdobjih otroka – 4 pedagoške ure;
 5. kaj otroci najbolj potrebujejo ob razhodu staršev – 4 pedagoške ure;
 6. kakšne so naloge in pooblastila kolizijskega skrbnika – 4 pedagoške ure.
- (2) Redno usposabljanje traja najmanj 6 pedagoških ur.

(3) Pedagoška ura strokovnega usposabljanja traja 45 minut.

7. člen
(način izvedbe strokovnega usposabljanja)

- (1) Strokovno usposabljanje se izvaja v obliki predavanj, seminarjev in delavnic. Število udeležencev posameznega osnovnega usposabljanja mora omogočati aktivno sodelovanje vsem udeležencem.
- (2) Redno usposabljanje se lahko izvede tudi v obliki terenskih obiskov.

8. člen
(potrdilo)

- (1) Po zaključenem strokovnem usposabljanju izvajalec izda udeležencu potrdilo o opravljenem strokovnem usposabljanju.
- (2) Potrdilo o opravljenem strokovnem usposabljanju mora obsegati:
- ime in naslov izvajalca;
 - vrsto usposabljanja (osnovno / redno);
 - datum in izvedba usposabljanja;
 - ime, priimek in rojstni datum udeleženca
 - evidenčno številko potrdila;
 - podpis predsednika Odvetniške Zbornice Slovenije in direktorja Odvetniške akademije;
 - žig Odvetniške zbornice Slovenije

IV. PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

9. člen
(začetne izvedbe osnovnega usposabljanja)

Odvetnikom, ki v skladu s Pravilnikom o pogojih za vpis, razlogih za razrešitev in pravilih o vodenju seznama odvetnikov, usposobljenih za opravljanje dela kolizijskega skrbnika otrokom v družinskih postopkih, ki jih sprejme Odvetniška zbornica Slovenije, izpolnjujejo pogoje za imenovanje za kolizijskega skrbnika otrokom v civilnih sodnih postopkih, se v treh letih po uveljavitvi tega pravilnika omogoči osnovno usposabljanje.

10. člen
(začetek veljavnosti)

Ta pravilnik začne veljati 15 dan po objavi.

5.4. Pravilnik o vodenju seznama kolizijskih skrbnikov

Seznam odvetnikov, ki so usposobljeni za opravljanje dela kolizijskega skrbnika mora biti urejen s pravilnikom. Predlog rešitve je, da Odvetniška zbornica Slovenije sprejme ustrezen

pravilnik o vodenju seznama odvetnikov, ki so usposobljeni za opravljanje dela kolizijskega skrbnika.

Predlog takega pravilnika:

**PRAVILNIK O VODENJU SEZNAMA ODVETNIKOV, USPOSOBLJENIH ZA
OPRAVLJANJE DELA KOLIZIJSKEGA SKRBNIKA OTROKOM V DRUŽINSKIH
POSTOPKIH**

1. člen

Odvetniška zbornica Slovenije vodi in posodablja seznam odvetnikov, ki so usposobljeni za opravljanje dela kolizijskega skrbnika, ki so na voljo sodiščem v Republiki Sloveniji.

2. člen

Odvetniška zbornica Slovenije pripravi osnovno usposabljanje za odvetnike, ki izpolnjujejo pogoje za njihovo vključitev na seznam kolizijskih skrbnikov. Uspešno opravljeno usposabljanje je pogoj za uvrstitev na seznam kolizijskih skrbnikov.

Pogoj za obstanek na seznamu kolizijskih skrbnikov je, da se kolizijski skrbnik vsako leto udeleži rednega usposabljanja.

Dejavnosti, ki jih odvetniki, ki so uvrščeni na seznam kolizijskih skrbnikov, opravljajo kot predavatelji na usposabljanjih, štejejo za izpolnitev obveznosti rednega usposabljanja.

3. člen

Vloga za vpis na seznam kolizijskih skrbnikov se vloži na obrazcu, ki ga pripravi Odvetniška zbornica Slovenije.

4. člen

Seznam vsebuje podatke o kolizijskem skrbniku: ime in priimek, naslov, elektronski naslov in telefonsko številko.

Seznam je objavljen na spletni strani Odvetniške zbornice Slovenije in je prosto dostopen vsem.

6. MERILA IN POSTOPEK ZA IZBIRO IN IMENOVANJE KOLIZIJSKEGA SKRBNIKA S STRANI SODIŠČ

3. priporočilo:

Določiti je treba pogoje za imenovanje kolizijskega skrbnika. Kolizijskega skrbnika imenuje sodišče s sklepom, zato je ustrezna rešitev, da se v Zakon o nepravdnem postopku (ZNP-1) določi pogoje za imenovanje kolizijskega skrbnika tako, da se doda določba, po kateri je za kolizijskega skrbnika lahko imenovan odvetnik, ki je opravil osnovno in redno usposabljanje za kolizijske skrbnike.

Trenutno ni meril in ne predpisanega postopka za izbiro in postavitev kolizijskega skrbnika otroku v družinskem postopku. Centri za socialno delo pogosto predlagajo postavitev kolizijskega skrbnika, obširno navedejo utemeljene razloge za tak predlog in včasih tudi podajo konkretno ime odvetnika. Konkretnega odvetnika predlagajo predvsem na podlagi izkušenj, ki so jih v zvezi z njim pridobili v sodnih postopkih. Posebnega seznama odvetnikov, s katerega bi sodniki lahko izbrali kolizijskega skrbnika, ni.

Obstaja neenotnost glede profila kolizijskega skrbnika, vloge in postopkov njihovega imenovanja, kar vse vodi v nepredvidljivost. Obstajajo razlike med sodišči glede imenovanja, pomanjkanje natančnih opredelitev glede zahtevanih kvalifikacij oziroma dodatnih znanj kolizijskega skrbnika, odgovornosti in postopkov njegovega imenovanja. Vprašanje je tudi, če ima sodišče trenutno na voljo dovolj usposobljenih odvetnikov za kolizijske skrbnike. V praksi se zato okrožna sodišča pri imenovanju kolizijskega skrbnika ne omejujejo na odvetnike iz svojega okrožja.

Sodniki običajno imenujejo za kolizijskega skrbnika odvetnika glede na izkušnje, ki jih imajo z njim v družinskih sodnih postopkih. Pogosto se glede tega posvetujejo z drugimi sodniki. Sodniki imajo zagotovo težave pri odločitvi, katerega odvetnika bodo imenovali za kolizijskega skrbnika. Število tistih, ki so pogosto postavljeni in za katere sodniki vedo, da imajo dovolj izkušenj in drugih znanj za opravljanje dela kolizijskega skrbnika, je majhno. Zato sodniki pogosto najprej preverijo pri odvetniku, če je pripravljen prevzeti delo kolizijskega skrbnika v konkretni zadevi. Zgodi se tudi, da udeleženca v postopku predlagata imenovanje kolizijskega skrbnika, včasih se tudi strinjata glede konkretnega odvetnika.

Za sodnike bi bilo najlažje, če bi obstajal seznam odvetnikov, ki so posebej usposobljeni za kolizijske skrbnike in ne bi imeli težav z njihovo izbiro. Tako bi tudi pridobili izkušnje z več kolizijskimi skrbniki.

Nadaljnja težava je, da ni jasnih meril, kdaj je v največjo korist otroka, da se mu postavi kolizijskega skrbnika. Zato se sodniki različno odločajo glede imenovanja kolizijskega skrbnika. So sodišča, na katerih sodniki nimajo prakse z delom in vlogo kolizijskega skrbnika in nekateri menijo, da je za varstvo koristi otrok in za to, da je slišan otrokov glas v postopku, dovolj poskrbljeno že z zagovornikom otroka pri Varuhu človekovih pravic. Nekateri sodniki ne ločijo funkcije zagovornika otroka od funkcije kolizijskega skrbnika. So tudi sodniki, ki menijo, da so oni tisti, ki ves čas pazijo na največjo korist otroka in da kolizijski skrbnik zato ni potreben.

Poudariti je, da je obstoj kolizije interesov med starši in otrokom podlaga za postavitev kolizijskega skrbnika po 1. odst. 269. člena DZ in ne za zagovorništvo po 192. členu DZ. Funkciji kolizijskega skrbnika in zagovornika otroka v postopku sta različni. V skladu z 2. odstavkom 25. a člena Zakona o varuhu človekovih pravic zagovornik nudi strokovno pomoč

otroku, da izrazi svoje mnenje v vseh postopkih in zadevah, v katerih je udeležen, ter mnenje otroka posreduje pristojnim organom in institucijam, ki odločajo o njegovih pravicah in koristih, ni pa njegov zakoniti zastopnik. Namen zagovornika je otroku nuditi psihosocialno podporo, se pogovarjati z njim o njegovih željah, počutju in mnenju. Zagovornik otroka seznanjen s postopki in dejavnostmi na način razumljiv otrokovi starosti in stopnji njegovega razvoja, išče najprimernejše rešitve skupaj z otrokom, mu ob koncu postopka pomaga. Zagovornik pomaga otroku, da izrazi svoje mnenje v postopku, ne more pa ga v postopku zastopati. Naloga kolizijskega skrbnika je, da otroka zastopa v postopku, da otroka na primeren način seznanjen s postopkom in pomenom posameznih procesnih dejanj ter v otrokovem imenu podaja trditve, predlaga dokaze in se izreka o procesnem gradivu. Z imenovanjem kolizijskega skrbnika se otroku omogoči strokovno zastopanje v postopku.

Pogosto se sodišča ne odločijo za imenovanja kolizijskega skrbnika iz razloga, ker naj bi to še dodatno obremenilo postopek ali ker menijo, da je že sodišče samo dolžno varovati vse pravice otroka v postopku in ravnati v njegovo največjo korist. Težava je tudi v financiranju kolizijskega skrbnika, ker naj bi to preveč obremenjevalo proračun sodišč, zato si prizadevajo, da bi bili kolizijski skrbniki plačani neposredno od Ministrstva za pravosodje.

7. OBSEG ZASTOPANJA, ZLASTI V PRIMERU NASILJA NAD OTROKOM

4. priporočilo:

Zaradi varovanja interesov otroka, ki ima v postopku po Družinskem zakoniku imenovanega kolizijskega skrbnika, se priporoča, da isti kolizijski skrbnik otroka zastopa tudi v morebitnem postopku po Zakon o preprečevanju nasilja v družini ter v kazenskem postopku, če je otrok žrtev nasilja v družini ali drugega kaznivega dejanja.

Kot že navedeno pod točko 4., obseg zastopanja otroka ne bi smel biti omejen zgolj na konkreten družinski postopek, v katerem je bil otroku postavljen kolizijski skrbnik. V največjo korist otroka je, da ga v vseh postopkih, ki se nanašajo nanj, zastopa isti odvetnik, torej isti kolizijski skrbnik, ki otrok pozna, prav tako tudi otrok njega pozna. Otroku tako ne bo treba o določenih okoliščinah ali dogodkih pripovedovati večkrat. Kolizijski skrbnik bo imel pregled nad vsemi postopki, ki se nanašajo na otroka, in bo tako lahko deloval v njegovo največjo korist v vseh postopkih. Če je otrok udeležen v več družinskih postopkih, v postopku po ZPND ali v kazenskem postopku, bi moral v vseh teh postopkih imeti istega odvetnika.

Pogosto so tudi otroci neposredne ali posredne žrtve družinskega nasilja, zaradi česar pogosto teče postopek na podlagi ZPND. Udeleženec v tem postopku je tako pogosto tudi otrok, vendar pa sam pred 15. letom starosti ne more vložiti predloga po ZPND, lahko pa gre za postopke, ki jih sproži starš, ki je bil žrtev nasilja in se predlagani ukrepi po ZPND nanašajo tudi na otroka.

Predlog rešitve je, da se dopolni 2. odstavek 22. b člena ZPND tako, da bi se v primeru, če je žrtev otrok, postopek lahko začel tudi na predlog kolizijskega skrbnika, ki bi otroka tudi zastopal v tem postopku.

Prav tako bi bilo v največjo korist otroka, ki je žrtev kaznivega dejanja, da ga v kazenskem postopku zastopa kolizijski skrbnik, v kolikor je ta že bil imenovan v civilnem postopku. Zakona o kazenskem postopku (v nadaljevanju ZKP) v 3. odstavku 65. člena določa, da mora imeti v kazenskem postopku, ki teče zaradi kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost iz XIX. poglavja, kaznivih dejanj zoper zakonsko zvezo, družino in otroke iz XXI. poglavja Kazenskega zakonika, kaznivega dejanja spravljanja v suženjsko razmerje po 112. členu in kaznivega dejanja trgovine z ljudmi po 113. členu Kazenskega zakonika, mladoletni

oškodovanec ves čas od uvedbe kazenskega postopka dalje pooblaščenca, ki skrbi za njegove pravice, še posebej v zvezi z zaščito njegove integritete med zaslišanjem in uveljavljanjem premoženjskopравnega zahtevka. Mladoletni oškodovanec kaznivih dejanj iz prejšnjega stavka mora imeti pooblaščenca tudi, kadar je zaslišan v predkazenskem postopku. Mladoletnemu oškodovancu, ki pooblaščenca še nima, postavi pooblaščenca sodišče po uradni dolžnosti izmed odvetnikov.

Predlagana rešitev je, da se na koncu 3. odstavka 65. člena ZKP doda besedilo »oziroma kolizijskega skrbnika, v kolikor je bil ta otroku postavljen v družinskem postopku.«

Na ta način bi bile zavarovane največje koristi otroka, saj ne bi imel enega odvetnika v civilnem in drugega v kazenskem postopku.

8. JASEN IN TRAJNOSTNI MODEL FINANCIRANJA KOLIZIJSKIH SKRBNIKOV

5. priporočilo:

Ko bodo naloge in pooblastila kolizijskega skrbnika jasno opredeljene, je treba v Odvetniški tarifi določiti način vrednotenja in obračunavanja pravnih ter drugih storitev, ki jih opravlja kolizijski skrbnik.

Dokler kolizijske skrbnike imenuje sodišče, se stroški kolizijskega skrbnika krijejo iz proračuna sodišča, ki je kolizijskega skrbnika imenovalo.

Kolizijskega skrbnika imenuje sodišče za vsak konkretni postopek in v sklepu o imenovanju je tudi določeno, da se stroški in nagrada za delo kolizijskega skrbnika izplačajo iz proračuna sodišča.

Ker je kolizijski skrbnik imenovan na podlagi sklepa sodišča in ker se ga plačuje v skladu z Odvetniško tarifo, je ustrezno, da se ga plačuje iz proračuna sodišča, seveda pod pogojem, da sodišča dobijo tudi ustrezna sredstva za kritje teh stroškov. Nikoli ne sme biti pomanjkanje proračunskih sredstev sodišča razlog, da se v konkretni zadevi otroku ne imenuje kolizijskega skrbnika. Kolizijski skrbniki za opravljeno delo prijavijo stroške v skladu z Odvetniško tarifo. Primerjalno gledano tudi kadar sodišče postavi zagovornika po uradni dolžnosti, odvetnika po Zakonu o duševnem zdravju ali začasnega zastopnika stranki v postopku, stroški bremenijo proračun sodišča, zato je prav, da enako velja tudi za stroške in nagrado kolizijskega skrbnika.

Dejstvo pa je, da kolizijski skrbnik opravlja tudi dela, ki niso ovrednotena v Odvetniški tarifi. Pogosto je kolizijski skrbnik imenovan sredi postopka in dobi v branje zelo obsežen spis, ki ima po več sto strani. Pogosto se za študij spisa porabi več ur, včasih tudi osem in več, kar sodišče večinoma ne prizna kot strošek, čeprav se mora kolizijski skrbnik podrobno seznaniti s spisom. Nadalje ni posebej določena nagrada kolizijskega skrbnika za opravljen pogovor z otrokom, ki zahteva več časa za pripravo in za izvedbo pogovora. Včasih je potrebno pogovor ponoviti, ker se otrok ni bil pripravljen pogovarjati. V Odvetniški tarifi tudi ni določena nagrada za prisotnost kolizijskega skrbnika kot odrasle osebe pri izvajanju stikov, za obisk otroka na domu, pri rejnikih, v Strokovnem centru, Kriznem centru ali v bolnišnici.

Država je tista, ki mora sodiščem zagotoviti dovolj sredstev za financiranje kolizijskih skrbnikov otrok, ki so udeleženi v družinskih postopkih.

9. SKLEPNO

Za natančno opredelitev vloge in obsega pooblastil kolizijskega skrbnika je rešitev v sprejemu nove določbe v DZ, v kateri bodo natančno opredeljene naloge in pooblastila kolizijskega skrbnika. Zaradi varstva koristi otroka, ki ima kolizijskega skrbnika v postopku po DZ, bi isti kolizijski skrbnik moral zastopal otroka tudi v morebitnem postopku po ZPND in kazenskem postopku, če je otrok žrtev nasilja v družini ali drugega kaznivega dejanja.

Določeni morajo biti pogoji za imenovanje kolizijskega skrbnika. Kolizijskega skrbnika s sklepom imenuje sodišče, zato je rešitev, da se v ZNP-1 določijo pogoji za imenovanje kolizijskega skrbnika, tako da se doda določba, da se za kolizijskega skrbnika lahko postavi odvetnika, ki je opravil osnovno in redno usposabljanje za kolizijskega skrbnika. Usposabljanje odvetnikov za kolizijskega skrbnika bi bila naloga Odvetniške zbornice Slovenije, zato bi moralo biti v Zakonu o odvetništvu urejeno osnovno in redno usposabljanje, program usposabljanja, način vodenja seznama odvetnikov, ki so usposobljeni za opravljanje dela kolizijskega skrbnika, in razlogi za izbris s seznama. Odvetniška zbornica Slovenije bi morala sprejeti Pravilnik o programu in načinu izvedbe osnovnega in rednega usposabljanja odvetnikov za kolizijske skrbnike in Pravilnik o pogojih za vpis, razlogih za razrešitev in pravilih o vodenju seznama odvetnikov kolizijskih skrbnikov.

Ko bodo jasno opredeljene naloge in pooblastila kolizijskega skrbnika, je treba v Odvetniški tarifi določiti način vrednotenja in obračunavanja izvršenih pravnih in drugih storitve kolizijskega skrbnika. Dokler bo sodišče imenovalo kolizijske skrbnike, se stroški kolizijskega izplačujejo iz proračuna sodišča, ki je kolizijskega skrbnika imenovalo.

Zaradi varstva največje koristi otrok je nujno, da se v čim krajšem času oblikuje seznam kolizijskih skrbnikov, ki so za to delo posebej usposobljeni.

Dodatek 1 – Seznam priporočil

1. priporočilo:

Priporočljivo je spremeniti Družinski zakonik ter Zakon o nepravdnem postopku, prav tako pa sprejeti ustrezne podzakonske akte, ki bodo jasno opredelili usposabljanje kolizijskih skrbnikov, pogoje za njihovo imenovanje, razloge za njihovo razrešitev ter obseg njihovih nalog in pooblastil.

Nadalje se priporoča sprejetje standardov za usposabljanje kolizijskih skrbnikov, da se zagotovi, da imajo potrebno znanje in izkušnje za delo z otroki, ter na tej podlagi oblikovanje seznama odvetnikov, usposobljenih za opravljanje nalog kolizijskega skrbnika, kar bo sodiščem olajšalo njihovo imenovanje.

Predlagane rešitve za uresničitev teh priporočil so predstavljene v naslednjih podpoglavjih (4.1 in 4.2).

2. priporočilo:

Usposabljanje odvetnikov za opravljanje nalog kolizijskih skrbnikov bi moralo biti v pristojnosti Odvetniške zbornice Slovenije, zato bi moral Zakon o odvetništvu urejati osnovno in redno usposabljanje, program usposabljanja, način vodenja seznama odvetnikov, usposobljenih za opravljanje nalog kolizijskega skrbnika, ter razloge za izbris s seznama.

Odvetniška zbornica Slovenije bi morala sprejeti Pravila o programu in načinu izvajanja osnovnega in rednega usposabljanja odvetnikov za kolizijske skrbnike ter Pravila o pogojih za vpis, razlogih za razrešitev in načinu vodenja seznama odvetnikov, ki opravljajo naloge kolizijskih skrbnikov.

Zaradi varovanja največje koristi otrok se priporoča, da se čim prej oblikuje seznam kolizijskih skrbnikov, ki so posebej usposobljeni za to delo.

3. priporočilo:

Določiti je treba pogoje za imenovanje kolizijskega skrbnika. Kolizijskega skrbnika imenuje sodišče s sklepom, zato je ustrezna rešitev, da se v Zakon o nepravdnem postopku (ZNP-1) določi pogoje za imenovanje kolizijskega skrbnika tako, da se doda določba, po kateri je za kolizijskega skrbnika lahko imenovan odvetnik, ki je opravil osnovno in redno usposabljanje za kolizijske skrbnike.

4. priporočilo:

Zaradi varovanja interesov otroka, ki ima v postopku po Družinskem zakoniku imenovanega kolizijskega skrbnika, se priporoča, da isti kolizijski skrbnik otroka zastopa tudi v morebitnem postopku po Zakon o preprečevanju nasilja v družini ter v kazenskem postopku, če je otrok žrtev nasilja v družini ali drugega kaznivega dejanja.

5. priporočilo:

Ko bodo naloge in pooblastila kolizijskega skrbnika jasno opredeljene, je treba v Odvetniški tarifi določiti način vrednotenja in obračunavanja pravnih ter drugih storitev, ki jih opravlja kolizijski skrbnik.

Dokler kolizijske skrbnike imenuje sodišče, se stroški kolizijskega skrbnika krijejo iz proračuna sodišča, ki je kolizijskega skrbnika imenovalo.